

ders is dan
den mond
rijver in een
J. P. Heye,
te wijdt hij
er predikant
de orthodoxe
een breede
rboekjes der
boek.

ge zich dit
verzamelt en
effent daar-
en psycholo-
dstuk geeft
in deze rich-
sloegedeele
otivceering in
s, maar een
brengt toch
rustige be-

C. T.

ynode na
er de synode
aan de Heij

oord bewezen
nist was; had
nemen. Maar
wanneer later
rd zou bewij-
gaande enkele
was, dan zou

de zaak zoo
aan een ver-
ten veranderd

mers al onze
Woord. D.w.z.
dat er in die
Woord over-
en verwijderd
ok niet onder-
ing met, onze
natuurlijk niet
mogelijk zijn
en.

inhouding zegt

en zoo goed
kelijk gering
g worden be-
an deftig heit
van een com-
wordt altijd
den ook niet
zijn. Men kan
erzoecken". Dit
ok de burger-
af gaan, voor-
ut.

het recht der
n daarin geen
ynode, welke
ie heeft. Velen
echt toe, maar
sillige Schrift"

vroeg of laat
ad der conse-
teilhare uitleg-
haar stand-
anders maakt
eene zinledige
z'n onfeilbare

de herinneren.
kbl.":

ang wel heeft
od de Heere
ld, wel eigen-
nd weg onder

is de vrucht
sten meer, en
ons in Gen.
a wel zeggen
ehenen, maar
nent verloren.
v. Duinen in
gt:

n is de zaak
zeer versta-
rkelijken we-
weg van veel

indr. Kerkh.":

tegen ieder,
wig wil staan
an de geboen-
in het leven
om te ledert
macht te ont-
te herroepen.

wal thans eenparig werd vastgesteld.

Zoo krijgt o.a. de beweging het karakter van mis-
dadige woeling op kerkelijk erf.

Anderen meenen, dat het volgen van den kerkelijken
weg profetie is van weerkerende rust.

In de „Rijlandse Kerkbode" spreekt eerst de Brou-
wer, daarna ds. Gunst.

Eerstgenoemde zegt:

De classis Woerden heeft eens een buitengewone
vergadering gehouden om aan de hand van een twee-
tal inleidingen de eischen voor ons geestelijk en
kerkelijk leven te bespreken. Evenwel zonder merkbaar
resultaat. Conclusies werden er niet voorgesteld en
niet aangenomen. Alles bleef daarna bij het oude.
Waar het aan lag, weet ik niet, doch blijkbaar ging
wat gezegd werd, langs het meerendeel der aanwe-
zigen heen. Het sloeg niet in.

Of deze classicale vergadering haar oorsprong te
danken had aan een streven, dat in verband staat
met wat nu openbaar werd, is niet te zeggen, want
daarvan bleek toenmaals niets en ook nu nog niet.
Wij verwachten zelfs het tegendeel.

Wel is het duidelijk, dat hier en daar verschijn-
selen waren waar te nemen, die deden denken aan
een anderen geest dan waaraan wij gewend zijn.
Men zij evenwel voorzichtig en schere niet alles over
een kam.

Even later:

Met zeer groote belangstelling zien wij een nadere
toelichting van het standpunt der Synode tegemoet.
Wel heeft Prof. Ridderbos reeds een brochure ge-
schreven over het verloren paradijs, doch velen wach-
ten op een geschrift, dat in populairen vorm aan de
hand van de H. Schrift duidelijk maakt, waarom,
wat Dr. Geelkerken wil, in strijd is met de analo-
gie des geloofs en de klare uitspraken van Gods
Woord. Zulk een geschrift is noodig voor velen en
wordt zeer begeerd.

Van ds. Gunst is deze verklaring:

Wat ik niet begrijpen kan, is, dat Dr. Geelkerken
meent plaats voor zijn opvattingen te mogen vragen
binnen de grenzen van onze Belydenisschriften. In een
Gereformeerde Belydenis-kerk kunnen de meeningen
van hem niet worden aanvaard.

Dr. Geelkerken weerspreekt onjuiste geruchten, want
van hij de dupe is, en zijn gezin ook; hij zegt in de
„Overt. Kerkh.":

Den laatsten tijd schijnt mijn zoon aan de beurt
te zijn; dan is men ons kringetje rond. Van meer
dan één zijde bereikt mij n.l. het bericht, dat aan-
gaande hem wordt rondverteld, i.e. dat hij de 19
Vragen der Synode aan „De Telegraaf" zou hebben
verkocht, te buiten mijn weten machtig gewor-
den, omdat ik ze niet voldoende „achter slot" zou
hebben gehouden, en 2e. dat hij de afzender zou
zijn geweest van het valsche telegram, waarbij ik
met terugnane van het vorige, echter een onder-
houd aan de Synode zou hebben verzoekt; en dat de
justitie den jongen Geelkerken nu niets maken kon,
omdat het telegram met den naam „Geelkerken" was
ondertekend en hij dus niet kon worden gevehrli-
sied wegens valsheid in geschrifte!

Is het nog noodig ook deze beide onzinnige be-
schuldigingen tegen te spreken? Laat ik het bij dezen
— want er zijn blijkbaar menschen, die alles ge-
looven — toch maar, en met de meeste beslistheid
doen. Er is van dit alles letterlijk geen woord waar.

Wij plaatsen deze mededeeling, ook om te helpen
in den strijd tegen valsche geruchten. We kunnen even-
wel niet helpen, dat de gedachte weer bovenkomt,
dat Dr. G. goed zou gedaan hebben ook eens te pro-
testeeren tegen het richten van de „modderspuit" op
anderen, die tegenover zijn denkbeelden stonden.

Blijkbaar in verband met de jongste gebeurtenissen
haalt ds. Schaafsma in de Geref. Kerkb. v. d. cl.
Brielle een oud college-dictaat van Dr. A. Kuypers aan,
waarin op de vraag, hoever (in de kerk) menings-
verschil gaan mag, o.m. dit wordt geantwoord:

Geheel anders daarentegen staat het in de dog-
matiek. De dogmatiek heeft tot voorwerp van onder-
zoek niet een nog te vinden, maar een beleden
waarheid, die wel telkens opnieuw tot in haar fijnste
vezelen, nagespeurd, gecontroleerd en verder ontwik-
keld moet worden, maar die toch in haar grond-
stellingen onaanstaaft is, en hieruit volgt, dat de
dogmaticus met zijn onderzoek halt heeft te maken
bij de grens die door de algemeen-christelijke, en
door de bijzondere belijdenis zijner eigene kerk ge-
steld is. Niet alsof hij deze grenzen niet toetsen
mocht of moest, maar in dien zin, dat hijaldien
zijn onderzoek hem tot de ontkenning van de kerk-
lijk beleden waarheid leidde, hij ophield dogmaticus
te zijn, en zijn onderzoek geen ander dan wijsgeerig
karakter zou dragen. Buiten deze grenzen echter is
en blijft hij vrij. Dit wordt zelfs in de Roomsche kerk
erkend, al is het duidelijk, dat een leergezag als
Rome beweert te bezitten, die vrijheid op hoogst
bedenkelijke wijze inperkt. Ons protestantsch en spe-
ciaal ons gereformeerd karakter eischt daarentegen,
dat we ter verdediging van het recht van subject
op deze vrijheid zelfs nadruk leggen, en zoo op dog-
matisch als kerkelijk terrein het verschil van inzicht
en van uitdrukking binnen de gestelde grens eer-
biedigen. Dientengevolge is onder gereformeerden, het
opkomen van van elkander afwijkende richtingen ge-
heel natuurlijk, en is men bij alle beslist aankleven
van eigen overtuiging geroepen aan afwijkende ziens-
wijzen, mits zij de gestelde grens niet overschrijden,
bestaansrecht toe te kennen. Wie anders deed, zou
zijn eigen inzicht aan anderen als leergezag opleg-
gen, en daarmee juist het gereformeerde standpunt
prijsgeven.

In het „Alg. Weekbl. v. Christendom en Cultuur"
laat W. A. Hoek deze woorden uit zijn pen vloeien:

Ongetwijfeld is Dr. Geelkerken van een anderen
geest dan de mannen van Assen.

Geest begeert tegen geest.

Maar wij dachten, dat er onder den gereformeerden
hemel naast den geest van Kuypers ook plaats was
voor dien van Bavink en zijn leerlingen.

Het onrecht der geschiedenis berhaalt zich.

Augustinus is door de roomsche kerk gekanonise-
erd, maar vele van zijn leerlingen en leerlingen
zijn met den banvloek getroffen. Men leze voor
„Augustinus", „Bavink" en men heeft geen onduide-
lijk beeld van den strijd der gereformeerde geesten.

Wij denken nog altijd, dat in de Geref. Kerken plaats
is voor Bavink naast Kuypers. Inhoeverre Bavink ver-
oordeeld is te Assen, beoordeelde, wie uit „De Heraut"
van Prof. Kuypers verneemt, dat Prof. Bavink zou
veroordeeld HEBBEN in dogmaticis, wat dr. G. leerde:

De strijd over het Paradijsverhaal is niet nu voor
het eerst in onze Kerken aan de orde gekomen. Het
is de derde maal, dat een predikant in onze Kerken
hierover beroering heeft verwekt. En het is noodig,
nu men tekens op Dr. A. Kuypers en Prof. Bavink
zich beroept, thans de feiten die toen zijn voorge-
vallen, publiek te maken.

Hierna noemt Prof. Kuypers de gevallen van dr. H.
Jansen, ds. J. B. Netelenbos, dr. J. G. Geelkerken, be-
schrijft hoe prof. Bavink daarin gemengd werd en zich
uitsprak, om aldus te besluiten:

Welnu, en Dr. Jansen en ds. Netelenbos hadden
een andere opvatting van het Paradijsverhaal; ze
meenden recht te hebben deze opvatting in de Gere-
formeerde Kerk te mogen leeren. En zoowel Dr. A.
Kuypers als Prof. Bavink hebben dit beslist ontkend.

Op persoonlijke gesprekken en uitspraken beroep
ik me niet gaarne, vooral niet waar het personen
betreft, die gestorven zijn. Maar het geldt hier niet
een persoonlijk gesprek, niet een vertrouwelijke uit-
lating, waarvan men geen gebruik mag maken. Het
gaat hier om een beslissing, die in het geval van Dr.
Jansen is genomen, en om het oordeel van Prof.
Bavink over het besluit der Leeuwarder Synode.

Het is daarom, dat ik de vrijheid neem deze feiten
mede te deelen. Ze zijn de beste tegenstraffing van
het beroep, dat men in deze zaak op Dr. A. Kuypers
en op Prof. Bavink heeft gedaan.

De herinnering aan prof. Bavink heeft voor den
schrijver in het „Alg. Weekbl." groote waarde. Moge
hij er gebruik van maken, en al wie de legenden
van 1926 zoo maar verorbert als zoete koek.

Citaten.

Over de Geelkerkens wijze van citeeren merkt ds.
Schoonhoven op in de „Delfshavensche Kerkb.":

Ik heb toen dat antwoord van Dr. Geelkerken aan
de Synode nauwkeurig gelezen en de citaten uit
Kuypers Encyclopaedie in het verband, waarin zij
voorkomen, pagegeaan.

Het viel mij toen op, dat de wijze van citeeren
nog al wat te wenschen overliet en niet geheel aan
wetenschappelijke eischen voldeed.

Op een tweetal citaten wil ik nu slechts wijzen,
hoewel op meerdere dezelfde aanmerking zou te
maken zijn.

Eerst geeft ds. Schoonhoven het citaat uit Dr. Kuy-
pers Encyclopaedie, zooals dr. Geelkerken het afdrukte
op bl. 14 der Memorie en daarnaast, zooals het ten
volle in Dr. Kuypers boek te vinden is. Daarna be-
sluit hij:

Vooreerst moet men zoeken naar zijn citaat: „zich
aan de letter der Schrift vast te klampen". Dit zijn
maar een paar woorden van een geheel zin. En
die zin geeft niet weer een Schriftbeschouwing, die
er onder ons is, maar die gevonden wordt bij
een andere dan de Gereformeerde richting en wel
deze beschouwing, dat alleen wat in de Schrift let-
terlijk staat uitgedrukt, kracht van bewijs heeft
voor het handhaven van de waarheid en niet wat
er bij logische gevolgtrekking uit afgeleid wordt.

Zooals Kuypers in het bovengangehaalde citaat zelf
zegt, was dat de beschouwing o.a. van de Anabap-
tisten, die, zooals bekend is, den kinderdoop ver-
wierpen, omdat er geen letterlijke Schriftplaats is,
die zegt dat kinderen moeten gedoopt worden en de
Gereformeerde bewijsvoering wraken, die het recht
van den kinderdoop afleidt uit wat de Schrift leert
over de besnijdenis, het genadeverbond, enz.

Het is ook de beschouwing van hen, die zeggen
dat wij niet den Zaterdag en niet den Zondag hebben
aan te merken als den Rustdag.

Mij dunkt, een ieder, die lezen kan, ziet, dat
Dr. Geelkerken niet het recht had, zich te beroepen
op dat „citaat" uit Kuypers Encyclopaedie om te
bestrijden een Schriftbeschouwing onder ons die,
„na vrijwel iedere mededeeling der Schrift „letterlijk"
te hebben genomen, daaruit, vervolgens, op zuiver
rationalistische wijze, sco lastisch deduceert".

Eerder blijkt uit dit citaat (volledig) dat Dr. Geel-
kerken Kuypers tegen zich heeft, die juist op deze
plaats betoogt, dat de kerk en de theologie het recht
en den plicht hebben, de logische deductie (het-
zelfde wat Dr. G. noemt „rationalistisch sco lastisch
deduceeren") te laten gelden.

Tenslotte nog dit:

En wel het citaat, op blz. 18 der brochure te
vinden, om te bewijzen, dat vooral niet voor de Schrift
en haar gezag in de plaats mag worden geschoven
het gezag eener traditioneele opvatting:

„Zonder nadere kour op de tot ons gekomen
traditie af te gaan, is theologisch, d.i. weten-
schappelijk, ongeoorloofd. Wel is (de) traditie niet
te minachten maar welk gewicht men
ook aan de traditie toekenne, het recht van onder-
zoek mag ze ons niet betwisten". (Enc. III p. 50).
Dit staat in een paragraaf over de bijzondere
canoniek, een theologisch vak, dat bedoelt een

onderzoek in te stellen naar den oorsprong, de samen-
stelling en latere roductie van de geschriften des
Bijbels en niet naar de betekenis van een be-
paalde plaats in zulk een geschrift, wat de taak der
exegese is.

Het gaat bij dit vak b.v. erover, wie de schrijver
is van dit geschrift. Zoo zijn de namen van de
schrijvers boven bepaalde bijbelboeken er niet boven
geplaatst door de schrijvers zelf. Te bepalen, wie
de schrijver van een bepaald boek is, hangt nu af
voor een deel van traditie. Voor een deel, want
in sommige gevallen is het uit den inhoud heel
duidelijk en in andere gevallen wordt het elders
in de Schrift, bepaald wat sommige O. T. boeken
betreft, door Christus en zijn apostelen gezegd. Geen
Geref. theoloog, ook niet één van de Hoogheeraren,
die de Synode adviseerden, ontkent het recht van de
theologische wetenschap, om zulk een traditie, die
geen grond heeft in de H. Schrift zelf, op zij te
zetten, indien het wetenschappelijk onderzoek tot een
andere conclusie leidt. Wie ze bezit, zie maar eens
in de uitlegging van de H. Schrift, van Prof. Aalders
en Ridderbos, die ook maar niet zoo op de traditie
afgaan.

Nu gevoelt toch weer ieder, dat het niet aangaat,
voor een wetenschappelijk theoloog als Dr. Geelker-
ken is, om op den klank van het woord „traditie"
af, dit woord van Kuypers over „traditie" in be-
trekking tot de canoniek, zoo maar toe te passen
op de z.g.n. traditioneele exegese van Gen. 2 en 3,
die in zijn zaak in het geding heette te zijn.

Zulk citeeren werkt, al is het onbedoeld, mis-
leidend.

Men onderzoeken eer ar beslist wordt.

Over Prof. Buytendijks artikel.

De Heij zegt in de „Zeeuwsche Kerkbode":

Wij zijn versterkt in onze meening, dat Prof. Buy-
tendijk meer verstand heeft van de mieren dan van
onze Gereformeerde menschen. En geen wonder, want
het leven en doen van die diertjes heeft hij met
meer eerbied en aandacht gadegeslagen en bestu-
deerd dan het leven en streven van de Gereformeerde
Kerken.

Prof. Bouwman zegt in „De Bazuin":

Het doet ons leed te moeten zeggen, dat Prof.
Buitendijk, blijkens zijn schrijven, niet ingeleefd heeft
in de gedachtenwereld van het Calvinisme. Hij zegt
dat er onder de Gereformeerden is een gemis aan
wijsgeerige ontwikkeling. Nu zou het aan Prof. B.
nog wel eens mis kunnen vallen, dat de wijsgeerige
problemen onder ons niet onbekend zijn, doch hij
heeft vergeeten, dat de kerk niet de wijsbegeerte heeft
te dienen, maar dat de wijsbegeerte hulpdiensten
heeft te verrichten aan kerk en theologie, en dat de
wetenschap geen heerschende positie tegenover de
kerk mag innemen, maar haar heeft te dienen.

Voorts heeft Prof. Buytendijk een geheel verkeerde
voorstelling van den band aan het Woord Gods. Hij
stelt het gevoelen der Synode als verstandelijke op-
vatting tegenover „de gevoelsvolle relatie, die de Geest
Gods sticht tusschen Zijn Woord en den mensch",
en huldigt daarbij een valsche subjectivistische op-
vatting van ons geloof in de H. Schrift, terwijl de
H. Schrift zelf en ook onze Belydenis in Art. 5
leert, dat de Schrift an zichzelf de waarheid bezit,
en dat de H. Geest van die objectieve waarheid ons
eene subjectieve verzekering geeft. Deze innerlijke
verzekering raakt niet alleen het gevoel, maar den
geheelen mensch naar zijn innerlijke overtuiging, naar
verstand en wil en gevoel en alle krachten. Prof.
Buitendijk huldigt een gevoelen, dat door de kerk
der Reformatie in den strijd tegen alle subjectivist-
ische stroomingen beslist verworpen is.

Calvinisme en Kerkmuziek.

Een zeer merkwaardig artikel, dat op menig voor-
oordeel een verrassend licht werpt, geeft „Het Orge-
listenblad". Men leze:

En wat, zoo vragen wij verder, heeft het Calvinisme
aan verstoring gebracht voor den orgelspeler? Is
niet juist voor dezen, in den Roomschen tijd nog de
langste onder de kerkedienaars, met alleen den or-
gelblazer onder zich, het uur der vrijheid gekomen,
waarin hem het kunstenaarschap bij de gratie Gods
ten deel zou vallen?

En wat, zoo vragen wij ten slotte, heeft het Calvi-
nisme voor kwaads gedaan waar het de orgels betreft?
Heeft niet het orgel, juist omdat het van Kerk-
gebruik overging in Burgervermaak, zijn hooge vlucht
kunnen nemen die het anderhalve eeuw later zou
doen worden tot het pronkjuweel, eer en sierraad
van iedere stad?

Daarna dient ook met het volgende gerekend te
worden:

Daar de Gereformeerden Priester- en Koorgezang
uitsloten, als behoorende tot den Levitendienst des
Ouden Verbonds, verviel ook elke dienstvervulling
van het orgel.

Aan begeleiding van het gemeentegedrag viel nog
niet te denken. Geen mensch ter wereld zou toen-
tertijd op de gedachte kunnen komen een zoolanige
rol aan het orgel toe te bedenken. Om twee redenen.
Ten eerste omdat de toenmalige orgelgels hier en
daar aan een of andere „pilaar", „met 200 pont
ysers en ankers" opgehangen; „swaluwnestjes",
waaraan met 5 man „die casse vant cruuswre after
in den toern te dragen" was, geen leiding en steun
aan het massaal gezang eener zingende schare konden
geven. Ten tweede omdat zijn bespeler nog de kunst
moest leeren van het gesloten accoord (harmo-
niseeren), waarbij de melodie, voor ieder duidelijk ver-
staanbaar, de bovenste plaats innam.

De schrijver besluit met deze bedachtzame woorden:

Wat en hoe dat „Orgelpijpen" bij den dienst der
Gereformeerden is geweest? Te denken aan onze
huidige organisten, die zoodra ze op het orgel komen,